

Validacija hromatografskih metoda u biohemijskoj laboratoriji

asist. dr Tamara Gojković, dr Sandra Vladimirov, prof. dr Aleksandra Zeljković, prof. dr Vesna Spasojević-Kalimanovska

Katedra za medicinsku biohemiju – Farmaceutski fakultet,
Univerzitet u Beogradu

Beograd, 2021.

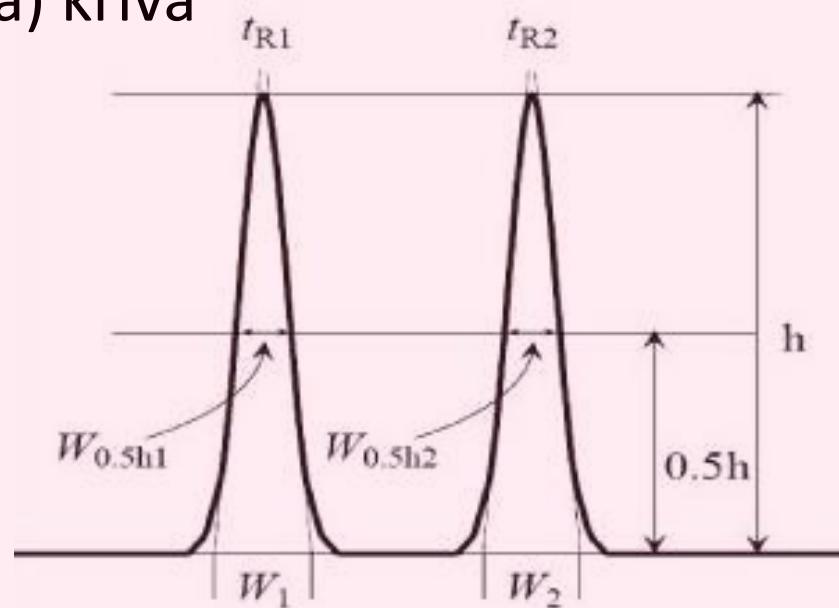
Dimenziije i simetrija pika

IUPAC: „Physical method of separation in which the components to be separated are distributed between two phases, one of which is stationary (stationary phase) while the other (the mobile phase) moves in a definite direction“.

➤ Idealno – simetrična (Gausova) kriva

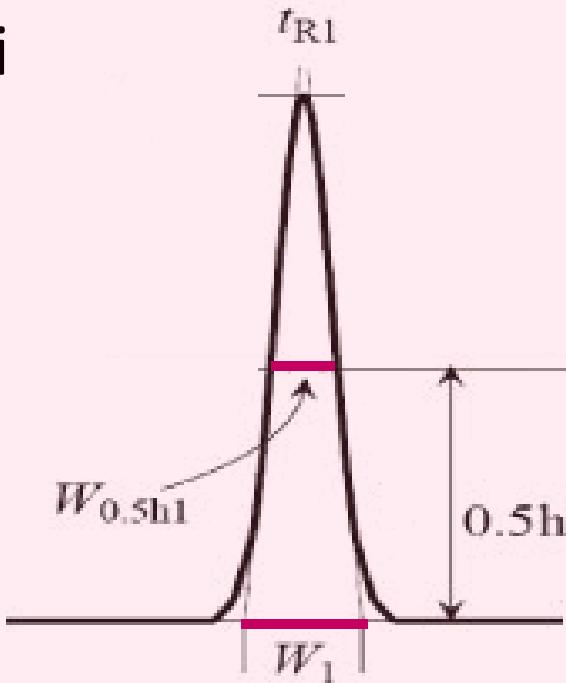
➤ Parametri pika:

- Širina
- Visina
- Površina
- Retencione vreme (R_t)

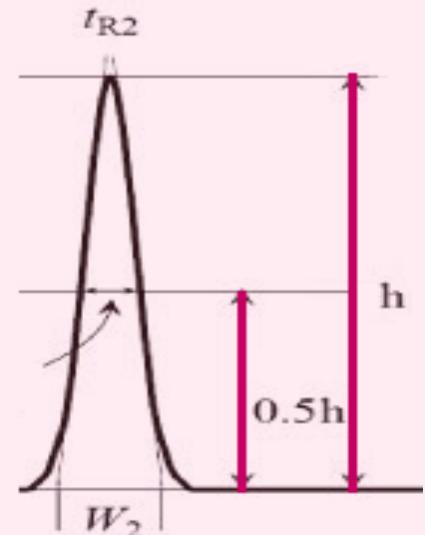
Širina pika

- Pri baznoj liniji w_1 ili na polovini visine $w_{0,5}$
- Zavisi od:
  - ✓ Vremena zadržavanja na koloni
  - ✓ Dimenzije punjenja
  - ✓ Količine analita
  - ✓ Rastvarača
- Utiče na rezoluciju
  - Tečna hromatografija koristi punjene kolone – širi pikovi
  - Gasna hromatografija kapilarne kolone – uži pikovi

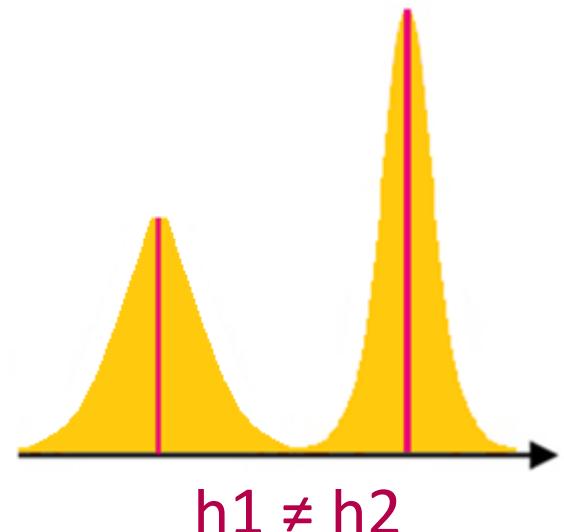

Visina pika

- Od bazne linije (interpolacije) do vrha pika.
- Srazmerna je koncentraciji analita (retko u kvantitativnoj analizi - zavisnost nije uvek linearna).

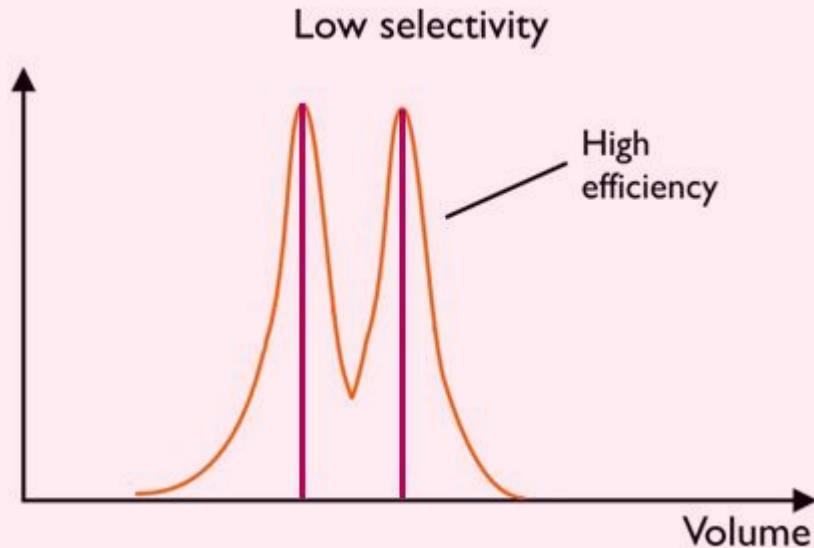
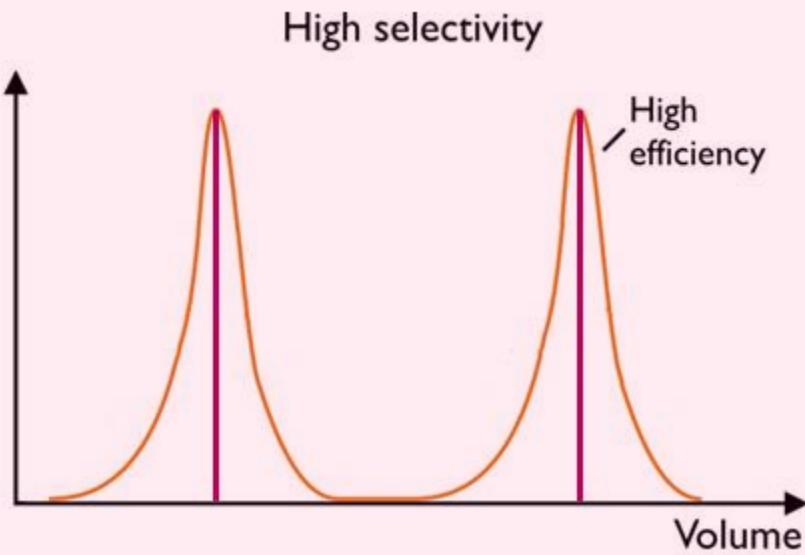

- Osetljivija na:
- preopterećenje detektora
- promene hromatografskih performansi (širenje/deformisanje pikova, stareње kolone, uticaja matriksa, preopterećenja kapaciteta, promena temperature, promene sastava mobilne faze i sl).

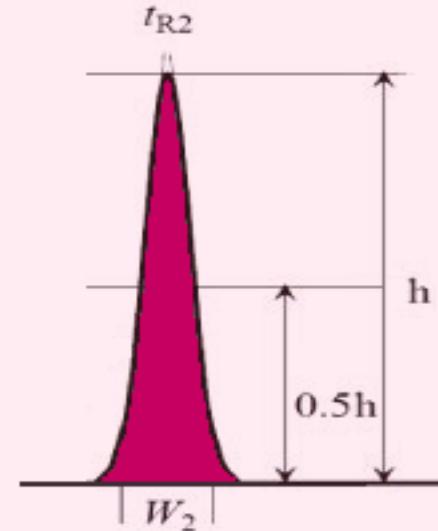
Visina pika

- Manje osetljiva na preklapanje pikova i šum
- U slučajevima loše rezolucije može biti pogodnija i pouzdanija od površine.
- Ako preklapanje nije previše izraženo, visina pika ostaće relativno nepromenjena.
- Visina pika je pogodnija kod analize tragova (kada je S/N nizak)

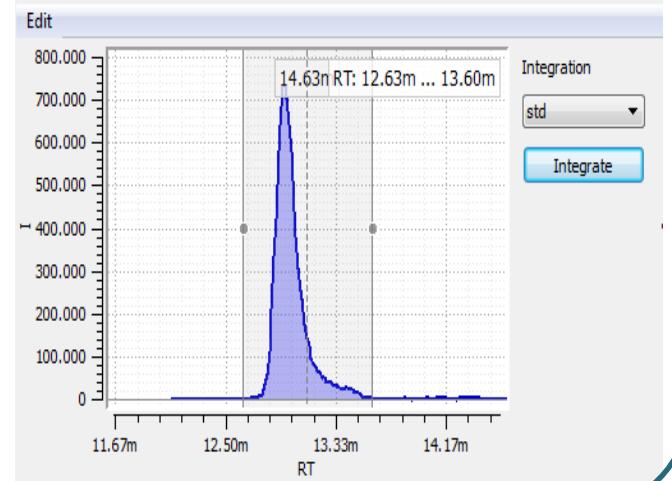

Površina pika

- Površina pika (A) najčešće se koristi kao mera koncentracije pri kvantitativnoj analizi.
- Površina se mnogo češće koristi, naročito kada su pikovi nepravilni, širina im je promenjiva ili retencijono vreme.

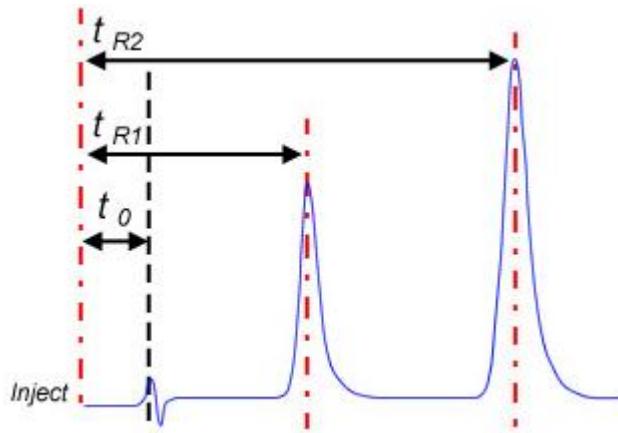

- Nekada-gravimetrijski
- Danas-standardna funkcija svih softvera

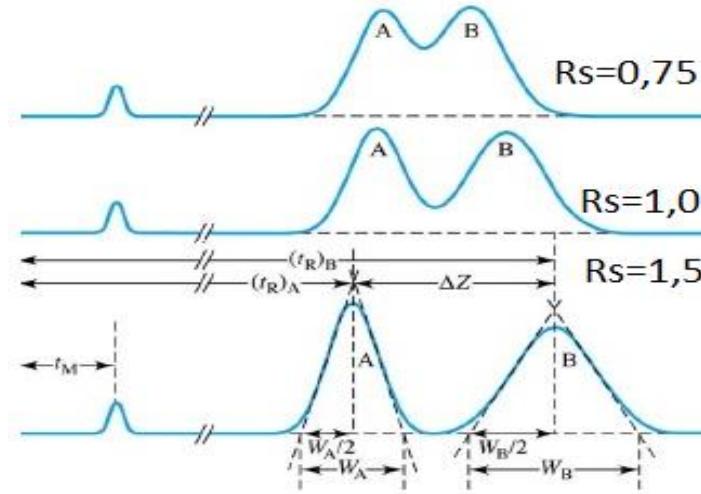
Selektivnost i rezolucija

- *Selektivnost (α)* hromatografskog sistema je merilo razlike u retencionim vremenima dva pika i opisuje koliko efikasno sistem može da razdvoji dve komponente.
- Da bi se dva jedinjenja razdvojila, neophodno je da im se koeficijenti raspodele dovoljno razlikuju
- $\alpha=1$ – preklapanje pikova
- $\alpha=\infty$ – nepotrebno duga analiza

$$\alpha = \frac{k'_2}{k'_1} = \frac{t_{R2} - t_0}{t_{R1} - t_0}$$

- *Rezolucija (R_s)* – Parametar koji uzima u obzir i razlike u zadržavanju i širinu pikova (za razliku od α), pa je zbog toga bolji pokazatelj kvaliteta razdvajanja.
- $R_s=0,8$ – za kvantifikaciju dva susedna pika podjednake veličine
- $R_s=1$ – postoji preklapanje
- $R_s=1,5-1,6$ – postignuto je razdvajanje pri baznoj liniji

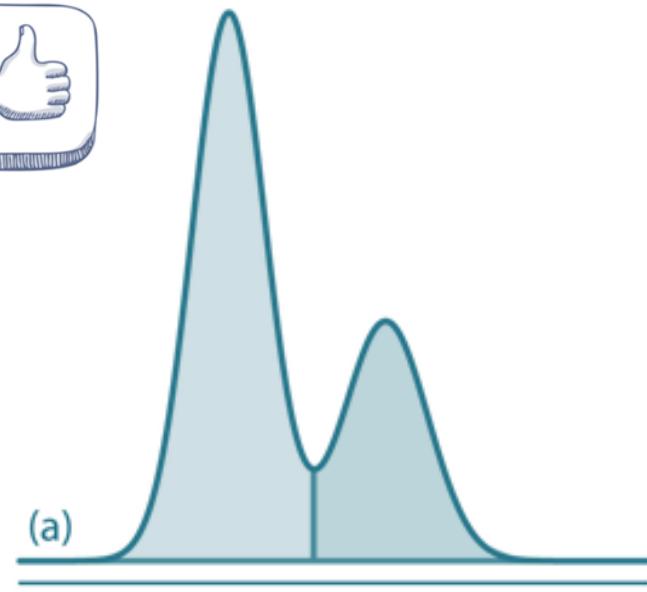

$$R_s = \frac{t_{r2} - t_{r1}}{(W_{b2} + W_{b1})/2}$$

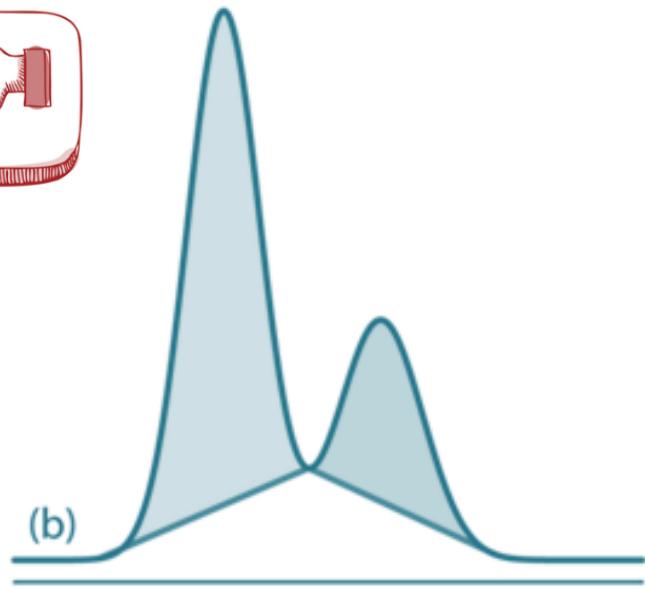
Pravilno integraljenje pikova

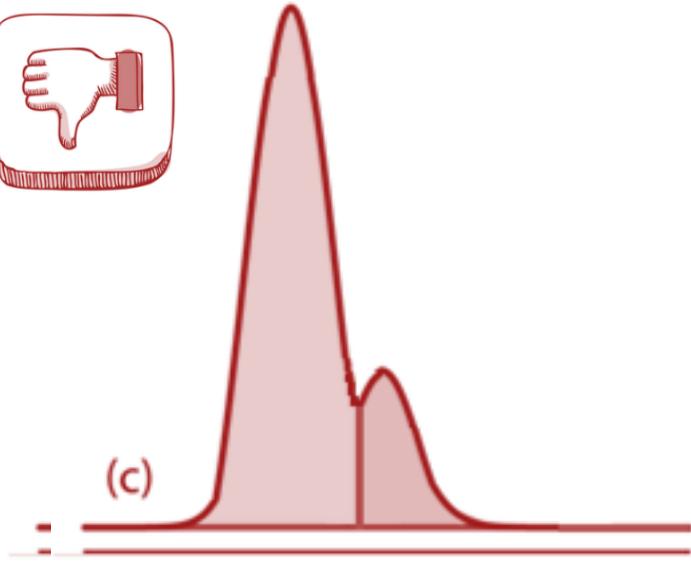
(a)

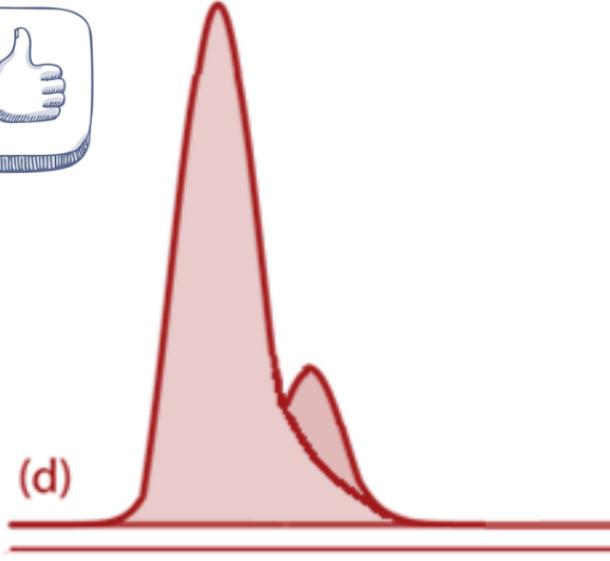
(b)

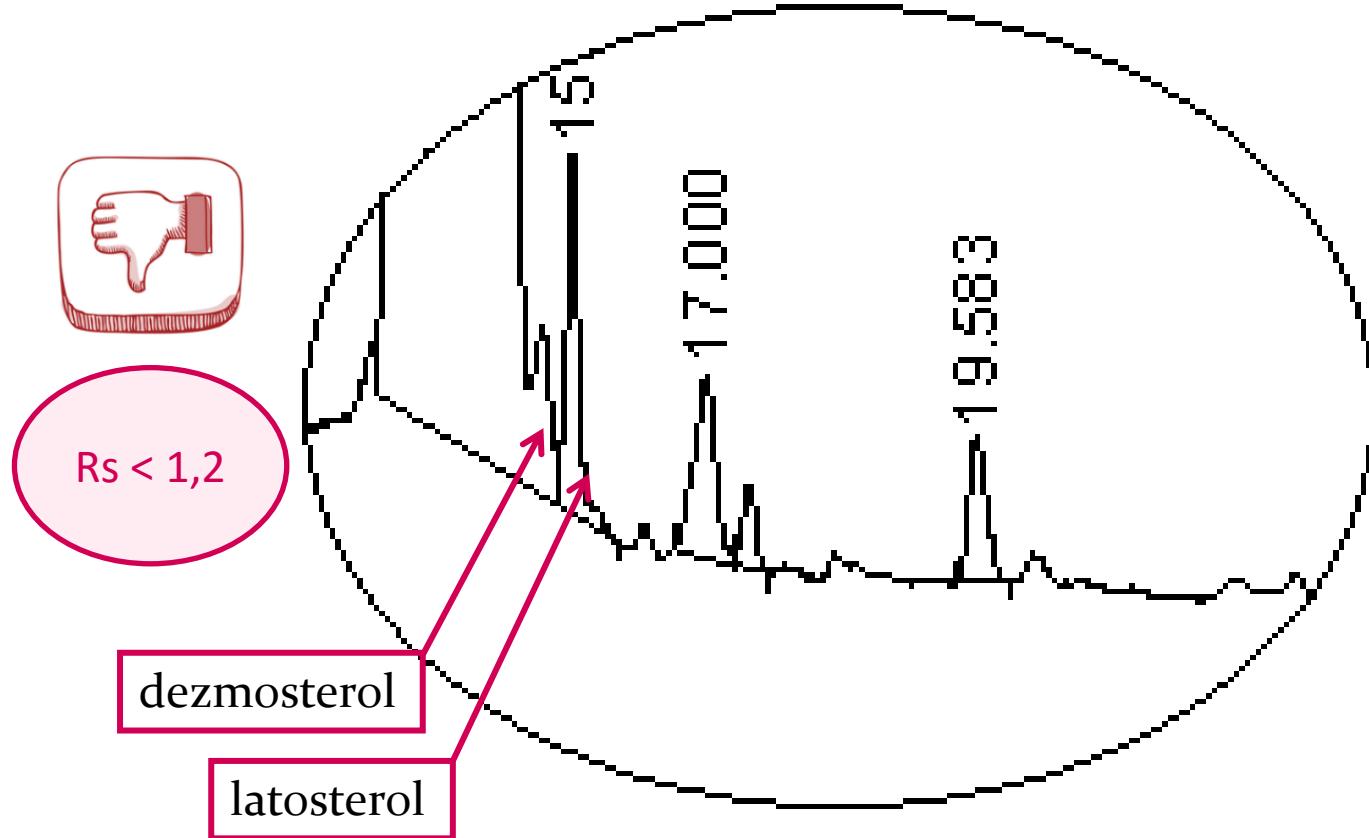
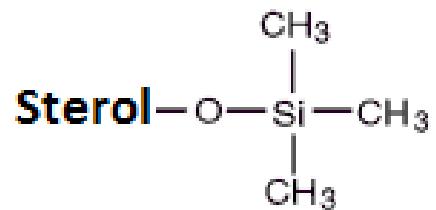
(c)

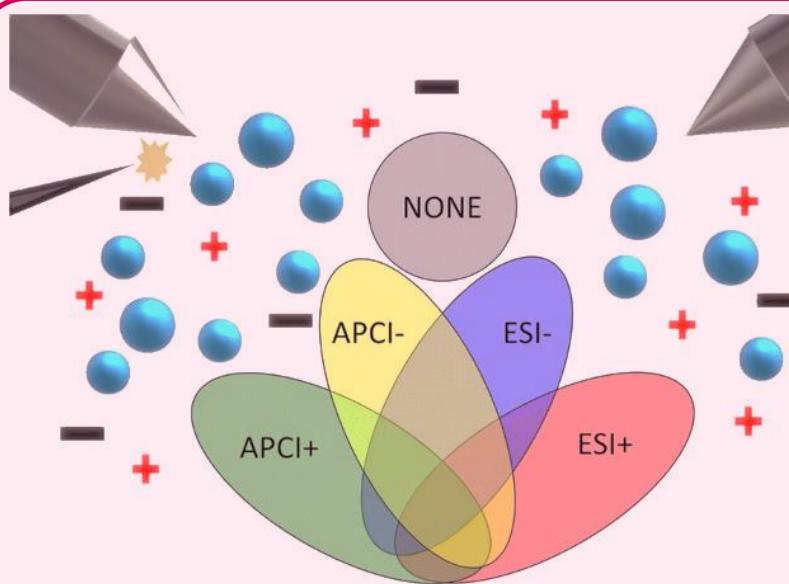
(d)

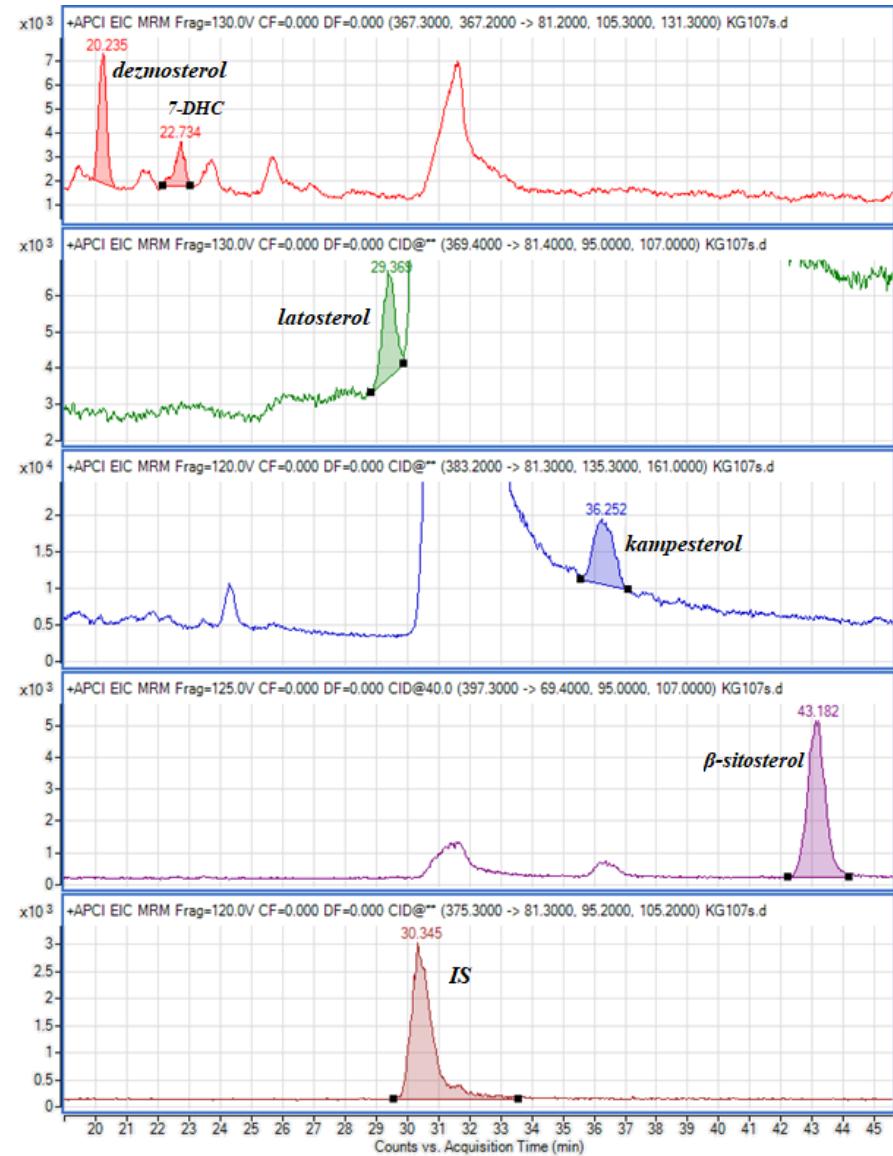
Selektivnost i rezolucija – problemi iz prakse - GC-FID

Selektivnost i rezolucija – problemi iz prakse - HPLC-MS/MS

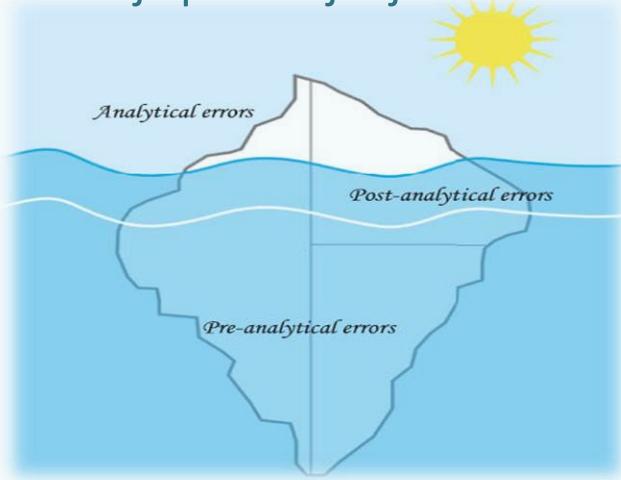
- Promena jonskog izvora
- Dužina kolone
- Promena pH mobilne faze
- Manja injekciona zapremina

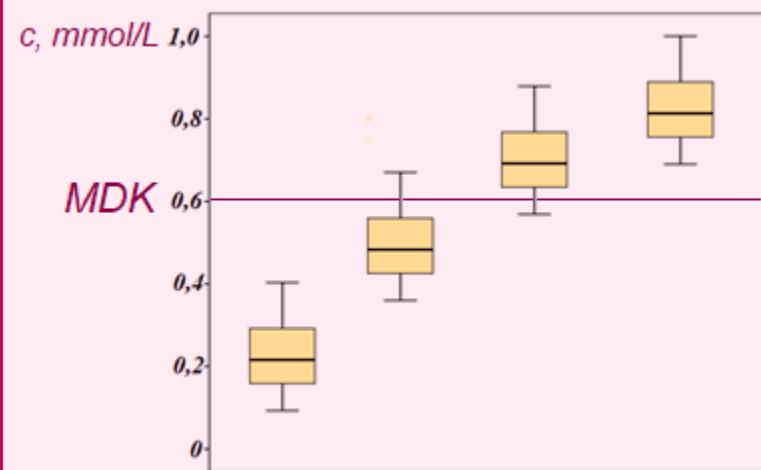
Validacija metoda

Absolute certainty is a privilege of uneducated minds and fanatics. - It is, for scientific folk, an unattainable ideal. – Cassius Kayser

Razvoj i postavljanje metode

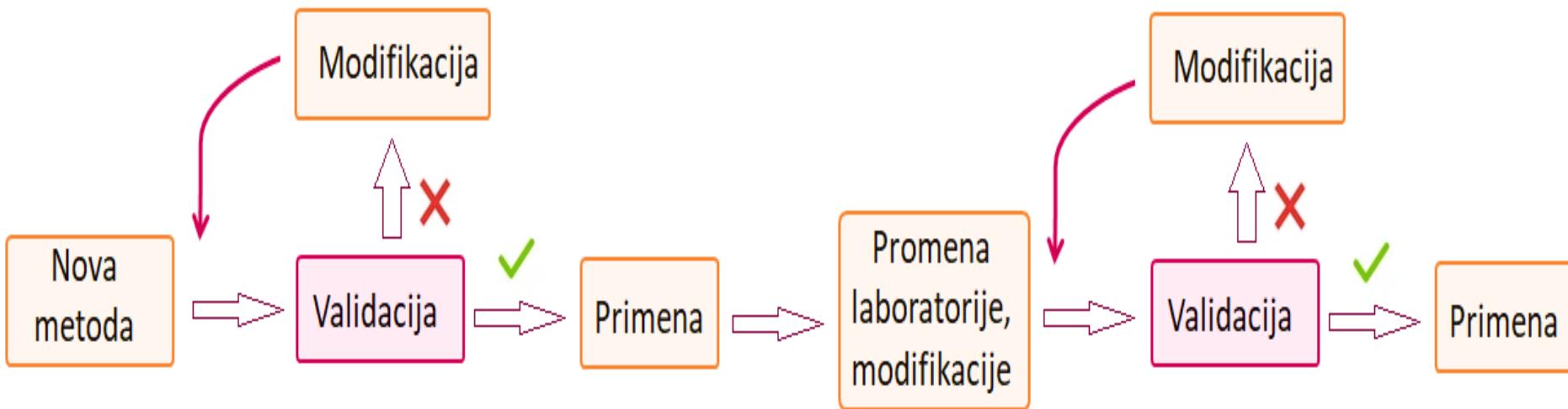
Zakonski kriterijumi i dijagnostičke svrhe

- *Odstupanja koja nije moguće ukloniti (preanalitička i analitička):*
- Hemikalije (stepen čistoće, homogenost, priroda primesa, itd.)
- Okruženje (ambijentalni uslovi u laboratoriji – temperatura, vlažnost, itd.)
- Analitičar (grube greške, subjektivnost, itd.)
- Oprema (odstupanje kalibracija, pozadinski šum, itd.)
- Hemijske i fizičke zakonitosti (kinetika reakcije, ravnoteža, jonizacija, itd.)

Validacione petlja

- Validacija se vrši u toku razvoja nove metode
- Stav 5.4.5.2. standarda ISO/IEC 17052 propisuje: Da bi potvrdila pogodnost metode za predviđenu upotrebu, laboratorija mora da validira nestandardne metode, metode razvijene u laboratoriji, standardne metode koje se koriste izvan predviđenog područja upotrebe, kao i proširene ili modifikovane standardne metode. (...) Ako se izvrše neke promene u validiranim nestandardnim metodama, uticaj tih promena treba dokumentovati i, ako je pogodno, treba izvršiti novu validaciju.

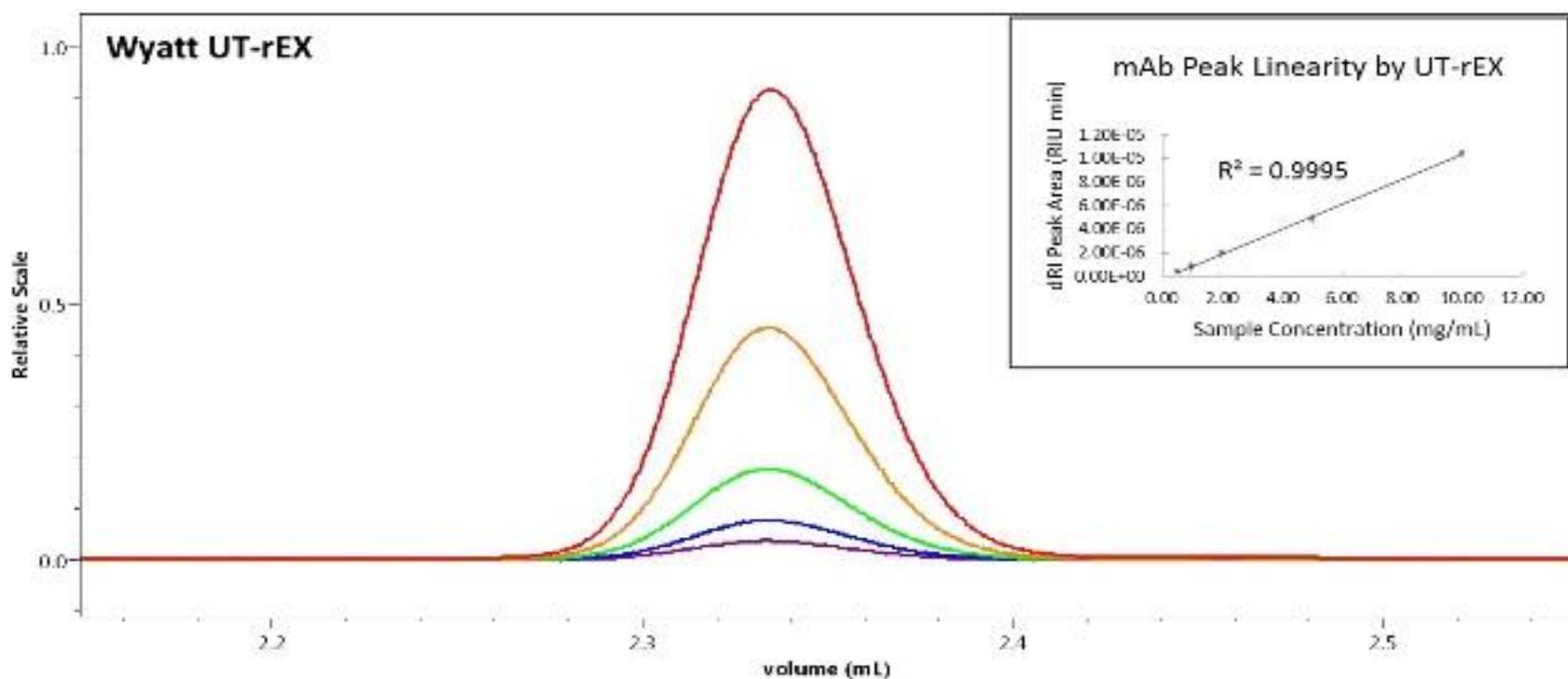
Osnovni koraci validacije

- Eksperimentalno određivanje i statistička evaluacija
  - Ispitivanje linearnosti
  - Selektivnost i uticaj matriksa
  - Ispitivanje tačnosti i preciznosti metode
  - Određivanje LOD i LOQ vrednosti
  - Stabilnost uzorka

Bioanalytical Method
Validation
Guidance for Industry
FDA

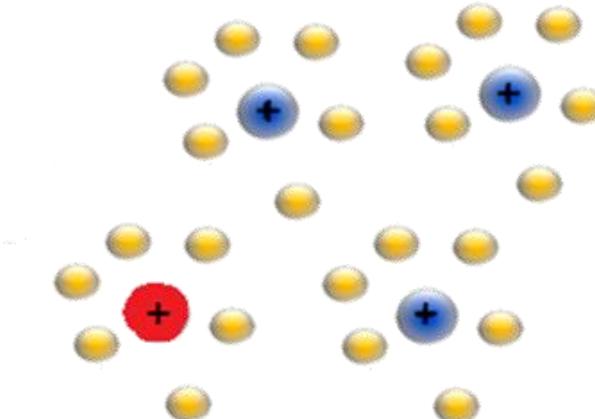
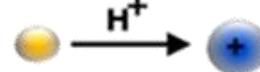
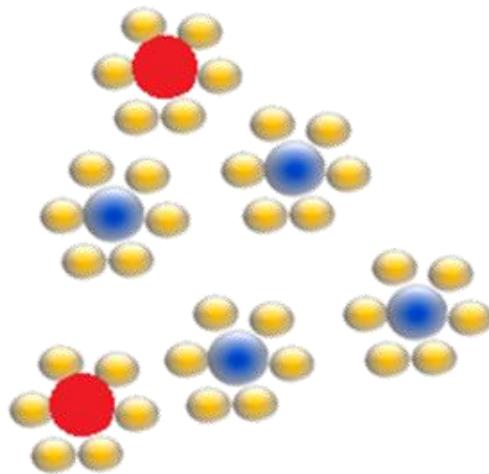
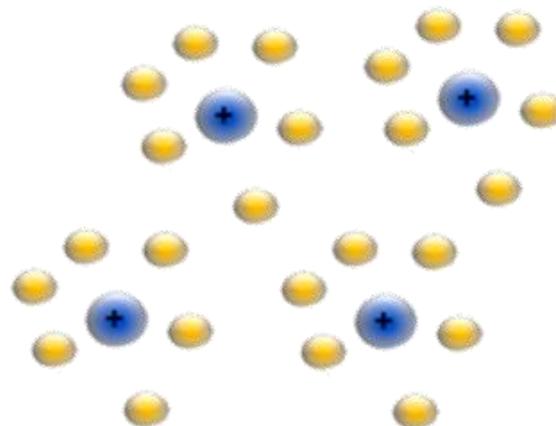
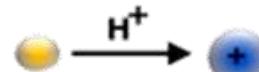
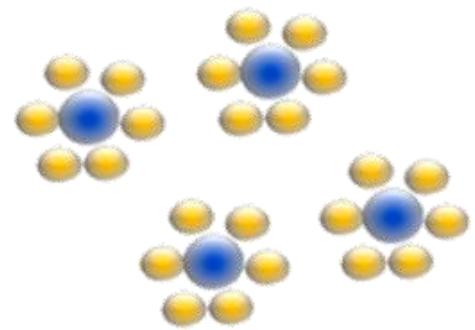
Kvantitativna HPLC i GC analiza - linearost

- Linearost – sposobnost metode da dâ signal linearno srazmeran koncentraciji
- Rastvori poznatih koncentracija
- ST pripremljeni u *matriksu* jednakom ili sličnom *matriksu* uzorka
- Interni standard

Selektivnost i uticaj matriksa – HPLC-MS/MS

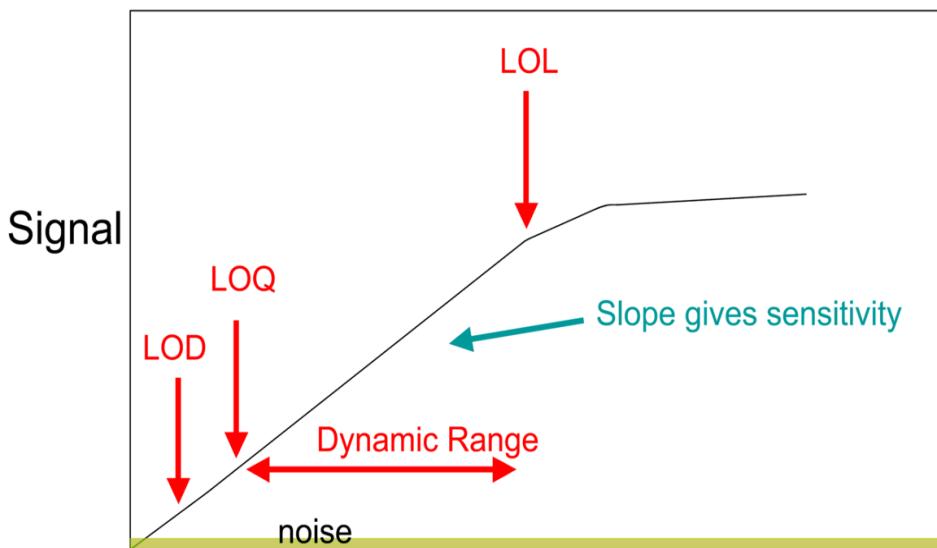
Selektivnost – merilo uticaja drugih supstanci prisutnih u uzorku na određivanje analita po dатoj proceduri.

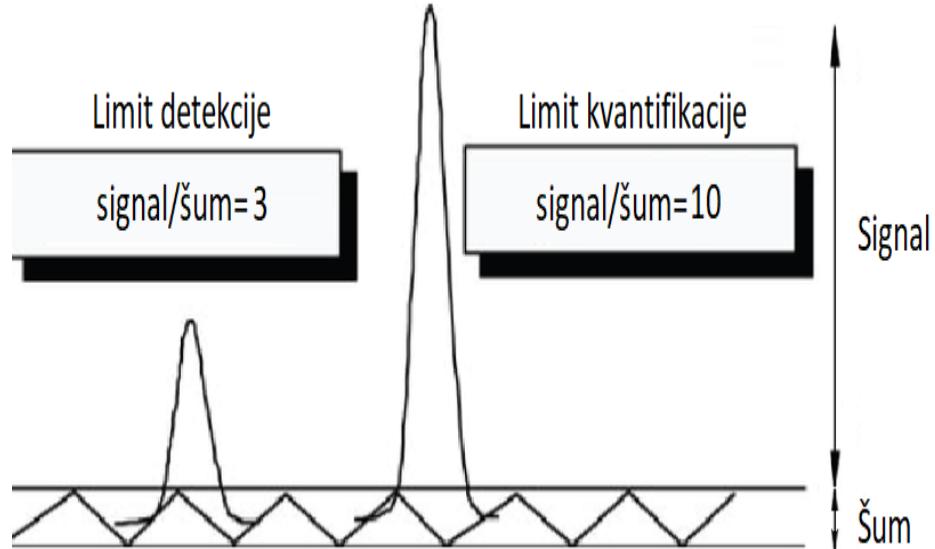
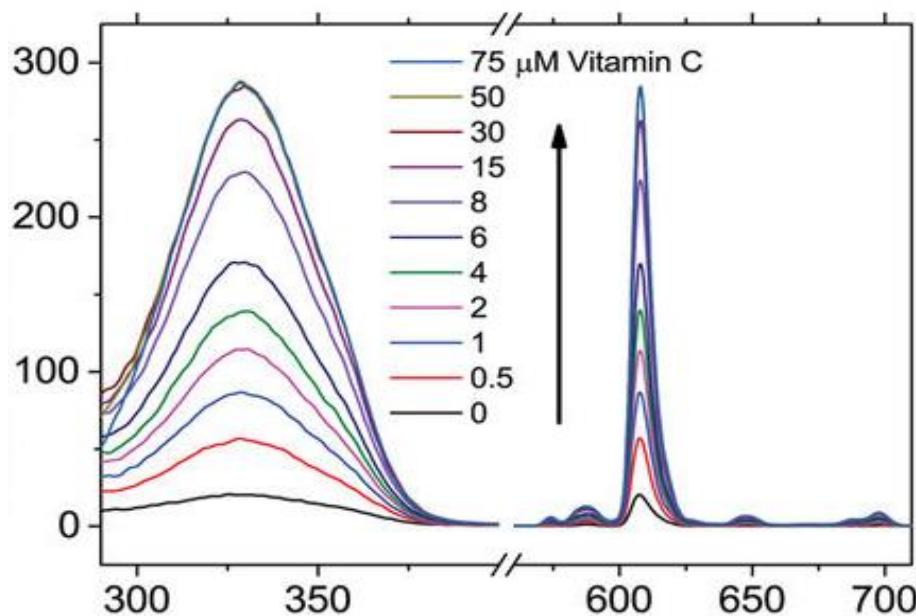
Kvantitativna HPLC-MS/MS – efekat matriksa

Matriks	Holesterol (5 mmol/L)	BSA (0.1%)	BSA+holesterol (0.1% + 5 mmol/L)		
Metanol	1.600	0.983	1.583		
Holesterol (5mmol/L)	-	1.630	0.991		
BSA (0.1%)	-	-	1.614		
	Nagib, b(%)				
Holesterol, (mmol/L)	3.625	5	6.125	7.5	10
2.5	1.946	2.063	2.343	2.396	2.915
3.625	-	1.058	1.204	1.231	1.492
5	-	-	1.136	1.162	1.414
6.125	-	-	-	1.023	1.239
7.5	-	-	-	-	1.211

Određivanje LOD i LOQ vrednosti

- *LOD – Limit detekcije*
- *LOQ – Limit kvantifikacije*
- *LOL – Limit linearnosti*

Tačnost i preciznost metode

- Preciznost – rasipanje rezultata oko srednje vrednosti
- Tačnost – bliskost analizom određene vrednosti tačnoj vrednosti

PLAZMA

Recovery

93-108%

Tačnost

PLAZMA

$KV_{us}=2,75-9,55$

$KV_{is}=5,80-7,75\%$

Preciznost

SERUM

Recovery

83-127%

25%

SERUM

$KV_{us}=3,10-5,72 \%$

$KV_{is}=3,05-10,97\%$

15%

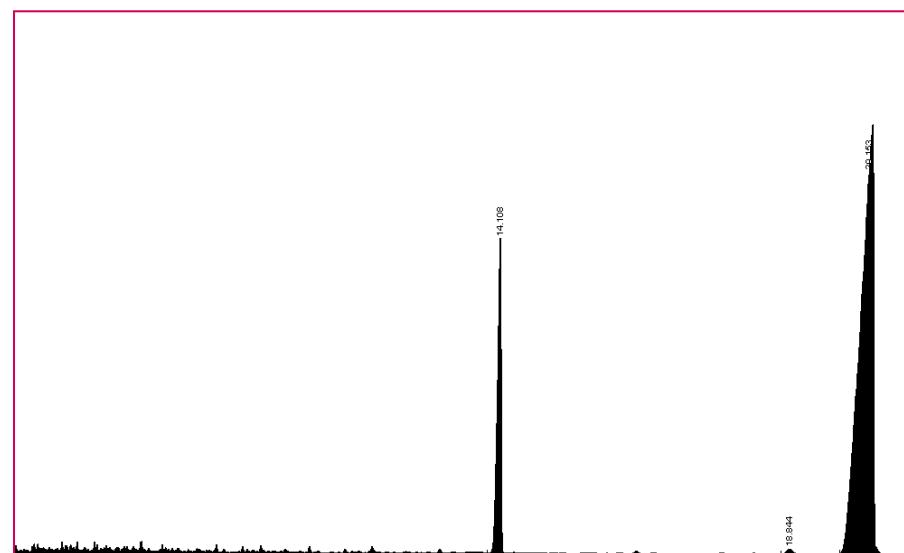
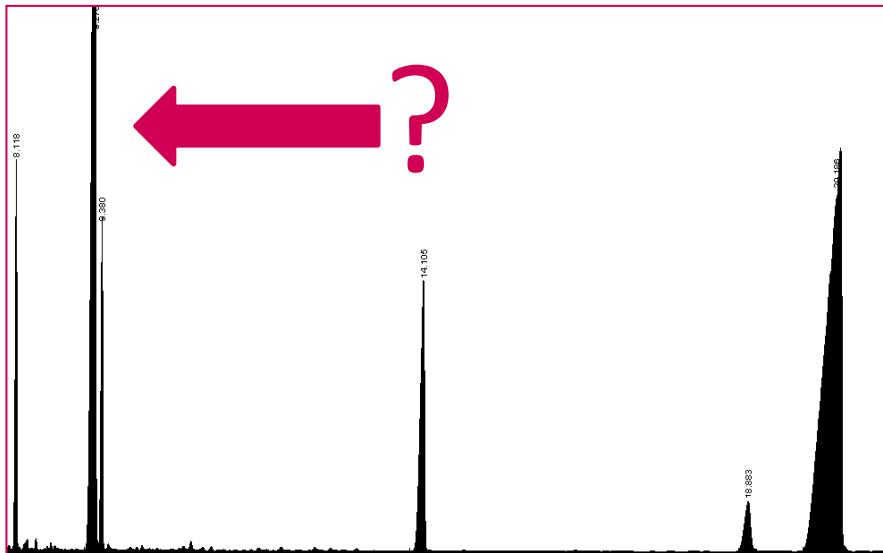

Stabilnost uzoraka

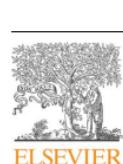
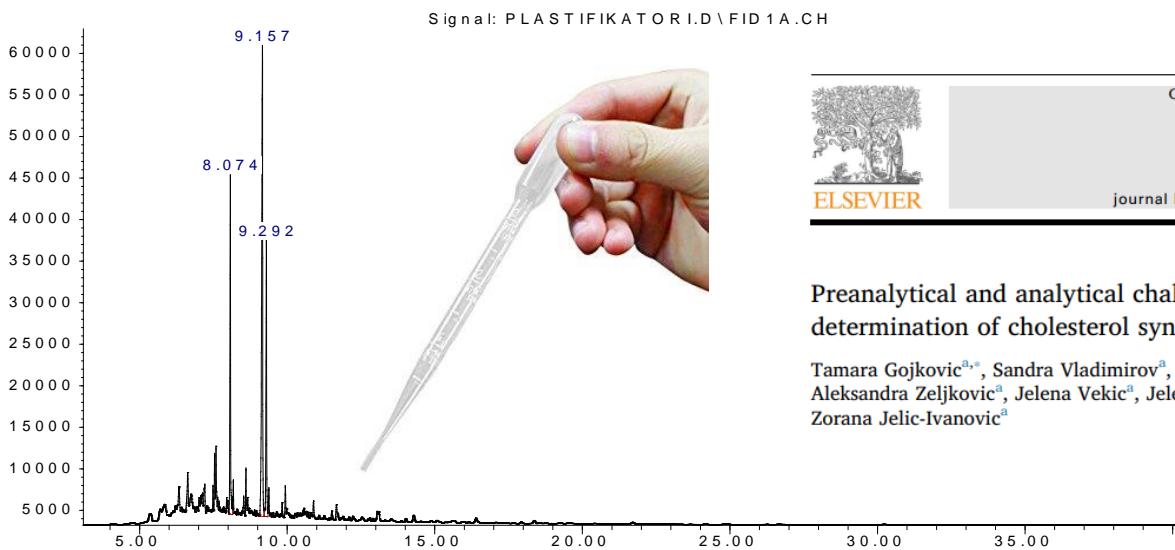
- Biomolekuli – oksidacija, fotoliza, hidroliza, mikrobijalna degradacija, denaturacija

Plazma						
NHS	1. dan	2. dan	7. dan	15. dan	30. dan	60. dan
Dezmosterol, µmol/L	13,8±0,56	14,0±0,73	14,1±0,68	14,1±0,55	13,6±0,89	13,7±0,75
Latosterol, µmol/L	13,4±0,46	13,9±0,57	14,1±0,45	13,9±0,69	13,1±0,41	13,0±0,51
Kampesterol, µmol/L	21,4±0,66	21,1±0,57	21,1±0,62	21,7±0,29	21,0±0,52	20,9±0,34
Stigmasterol, µmol/L	4,4±0,42	4,7±0,36	4,3±0,44	5,1±0,49	4,8±0,34	4,6±0,42
β-sitosterol, µmol/L	9,6±0,26	9,9±0,21	9,0±0,27	8,9±0,34	8,4±0,22	9,2±0,23

Kvalitativna GC-FID i GC-MS analiza – problemi iz prakse

ndance

Clinica Chimica Acta 478 (2018) 74–81

Contents lists available at ScienceDirect

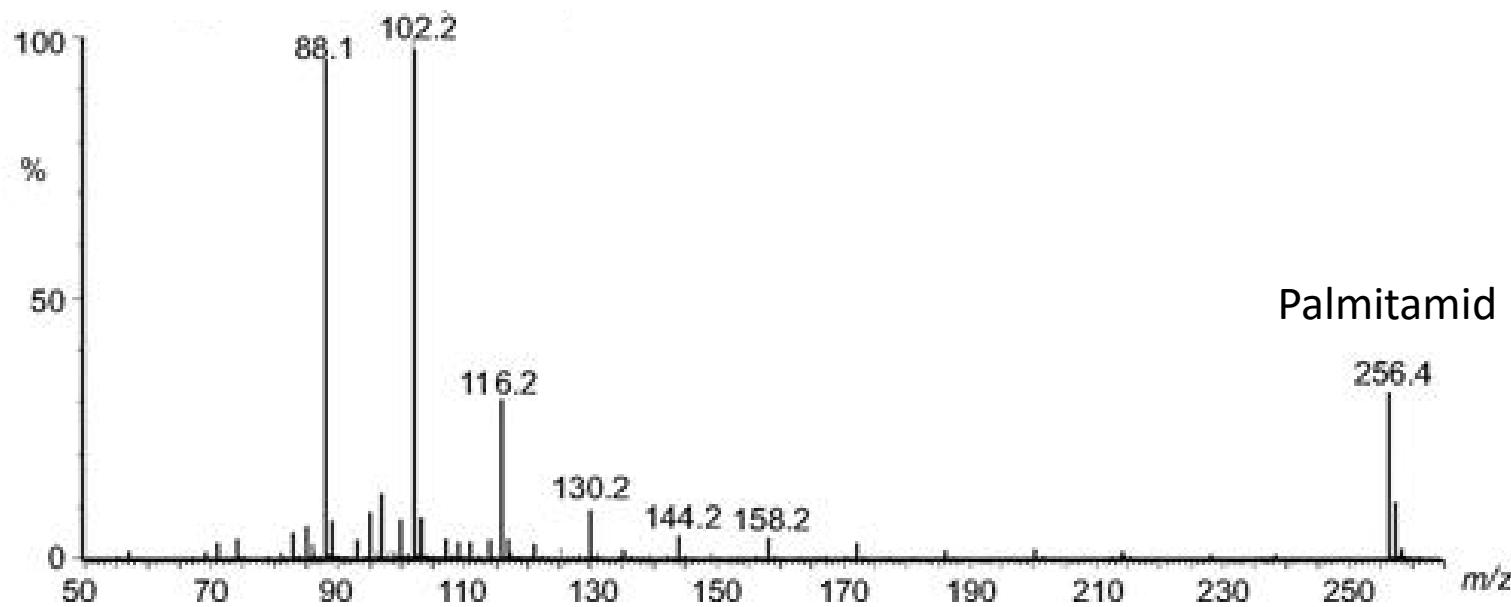
Clinica Chimica Acta

journal homepage: www.elsevier.com/locate/cca

Kvalitativna GC-FID i GC-MS analiza – problemi iz prakse

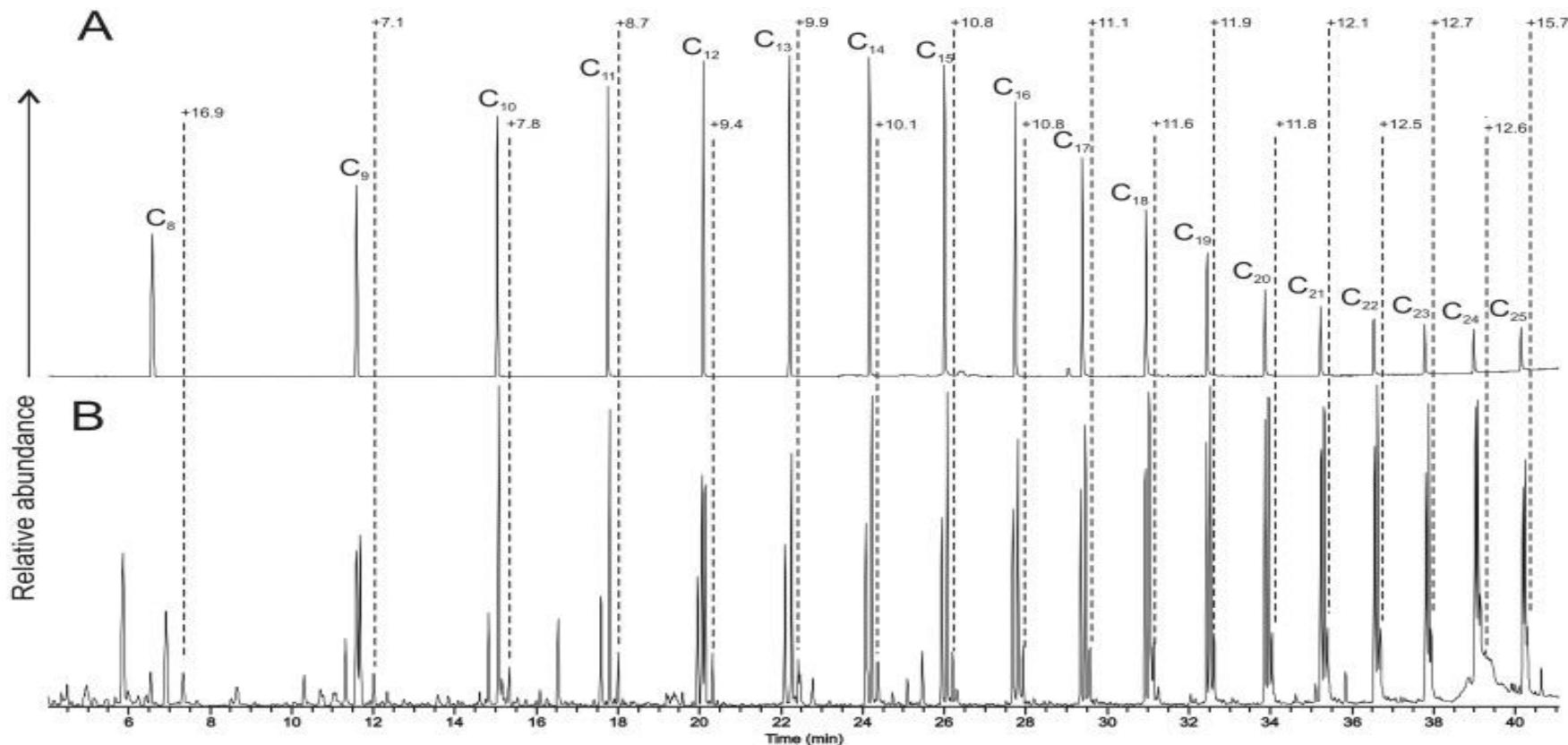
MS spektralne biblioteke

- Poređenje masenog spektra prvog reda (MS^1) nepoznatog jedinjenja sa referentnim spektrima iz biblioteke.
- Koriste se kondenzovani pikovi – samo karakteristični pikovi
- *NIST 17 Mass Spectral Library*
- *Wiley MS Libraries*

Kvalitativna GC-FID i GC-MS analiza – problemi iz prakse

- Korišćenje serije homologih internih standarda
- Retencioni indeksi:
  - *n*-alkani (Kovačevi indeksi)
  - alkan-2oni (Bajkerovi indeksi)
- Robusniji su od relativnih retencionih vremena

Hvala na pažnji!

Ne dozvolite da vam se pikovi "pojedu"

